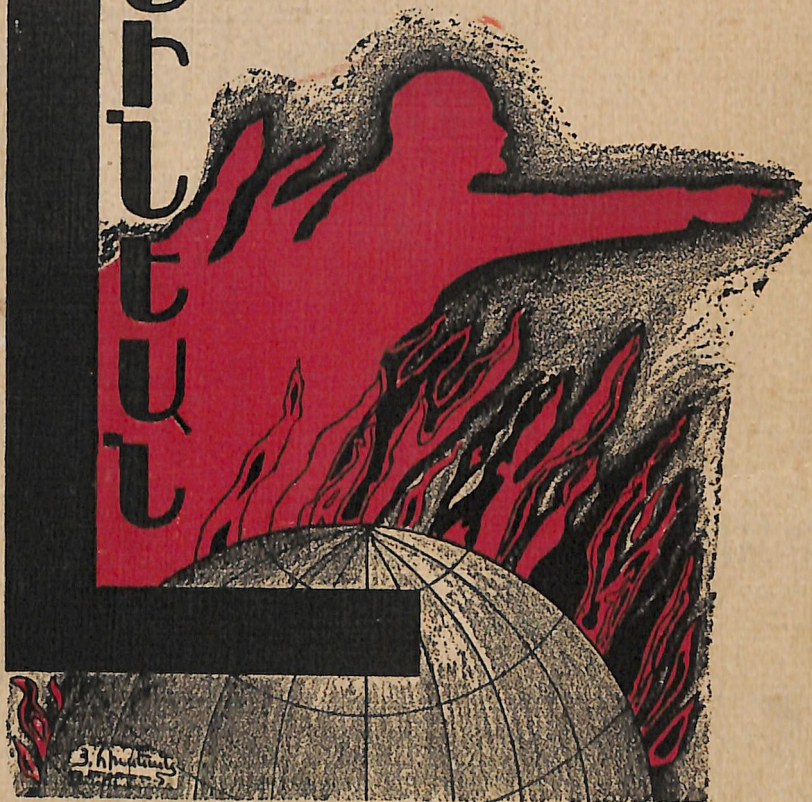

Յ. ԳՈՒՅՈՒՆՅԱՆ

ԼՐԳԵՐ

Ն
Ի
Ն
Ե
Ղ
Ն

ԵՐԵՎԱՆԻ ՏՊԱՐԱՆ
ՆԻԻ ԵՈՐԻ
1935

891.99

7-96

01 JAN 2009

19 NOV 2011

891.99
9-96 *այ*

ԼԵՆԻՆԵԱՆ ԵՐԳԵՐ

4053
1009
3958

Գրեց՝
ՅԱԿՈՒԲ ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

4850

ԵՐԵՎԱՆԻ ՏՊԱՐԱՆ
ՆԻԻ ԵՈՐԲ
1935

27 MAR 2013

26752

ԼԵՆԻՆԻՉՄԻ ԴՐՕՇԱԿԱԿԻՐ
ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԵԱՆ
ԿԸ ՆԻՐԵՄ ԱՅՍ ԳԻՐԲԸ

«ԼԵՆԻՆԵԱՆ ԵՐԳԵՐ»ՈՒ ՄԱՍԻՆ

Այս գրքին մէջ ամփոփւած բանաստեղծութիւններէն ոմանք հրատարակւած են Խ. Հայաստանի Պետական Հրատարակչութեան կողմէ լոյս տեսած արձակ բանաստեղծութիւններու ժողովածոյին մէջ: Անոնցմէ շատերը երեւցած են «Բանօր»ին մէջ, իսկ մէկ մասը անտիպ գործեր են:

Գրքիս կողքը եւ մէջի գծագրութիւնները պատրաստւած են պրոլետ նկարիչ Յովհաննէս Հիւսեանի կողմէ: Կողքին բլիշէն գործն է Ընկ. Գ. Աբոյեանի: Շնորհակալութիւններ:

ՀԵՂԻՆԱԿԸ

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Ոչ ոքի համար այլ եւս զազունիք չէ, որ ամերիկահայութիւնը վերջին մի քանի տարիներում կատարել է հսկայական տեղաշարժ դէպի ձախ: Այս փաստը սրտի խորն դառնութեամբ ստիպւած են ընդունել նոյն իսկ մեր թշնամիները՝ ազգայնական ղեկավարները:

Համաշխարհային ծանր տալանապը, որը օր օրի վրա վատից դէպի վատթարն է ընթանում, սովը, անդործութիւնը, գալիք պատերազմների ըստ պատճառի մի կողմից, իսկ միւս կողմից խորհրդային իրաւակարգերի պայծառ եւ յուսալի իրականութիւնը հայ աշխատաւորութիւնը եւ մտաւորականութիւնը մղում էին դէպի պայքարի ճակատը, դէպի կոմունիզմի ուղին:

Այդ հոսանքից դուրս չեն կարող մնալ նաեւ գեղարւեստի ներկայացուցիչները, որոնք զգալով եւ հասկանալով պատմութեան անխուսափելի ընթացքը, գալիս միանում են պրոլետարիատի հետ՝ ի սպաս դնելով նրան իրենց տաղանդները եւ արւեստները:

Ամերիկահայ աշխատաւորութիւնը կարող է արդէն պարծանքով հաշել մի շարք գրականագէտներ, բանաստեղծներ, երաժշտագէտներ, դերասաններ եւայլն, որոնք այրելով կամուրջները, անվերադարձ միացել են իրեն հետ: Դրանց շարքումն է նաեւ երիտասարդ բանաստեղծ Յակոբ Գուլումճեանը:

Յ. Գուլումճեանը, հակառակ նրան որ համեմատաբար նոր դէմք է պրոլետ գրականութեան մէջ, բայց եւ այնպէս աշխատաւորական շրջաններում սիրւած եւ գնահատւած բանաստեղծ է:

Իրեն բանաստեղծութիւնների առաջին ժողովածուն՝ «Այսպէս է Ամերիկան»՝ կարճ ժամանակում գտաւ ընթերցողների լայն շրջան, հակառակ

մի շարք խոշոր թերութիւններէ, որոնք ժամանակին արձանագրեցին մամուլին մէջ: Ուրախ ենք ասելու, որ այս երկրորդ ժողովածոն անսպասանօրէն մի քայլ դէպի առաջ է դնում, յաղթահարելով այդ պակասութիւնները: Դա ցոյց է տալիս, որ բանաստեղծը տրամադրութիւն ցոյց չի տալիս հանդստանալ իր գալինիներէ վրա եւ յամառօրէն շարունակում է աւելի եւս կատարելագործել իր բնական ընդունակութիւնը:

Սակայն որո՞նք են այդ գլխաւոր պակասութիւնները, որոնց բանաստեղծը տակաւին չի յաղթահարել:

Նախ եւ առաջ մենք պիտի կանգ առնենք ձեւի վրա: Յ. Գուլյումճեանի բանաստեղծական ձեւը շարունակաբար անփոփոխ է՝ կիսա-արձակ: Ժամանակին նկատուեց, որ այդ Սիամանթոյի աղբեցութիւնն է, որից ըստ երեւոյթին բանաստեղծը դժւարութեամբ է ազատուում, կամ աւելի ձիւղ պիտի լինէր ասել՝ հեռաւոր ցանկութիւններ է յայտնում ազատելու: Եթէ բուրժուական գրականութիւնը ստեղծել է բազմաթիւ ձեւեր, պրոլետարական գրողները, որոնք ներկայացնում են հարիւրաւոր միլիոն գիւղացիների եւ բանւորների մի բանակ, ձեւի տեսակէտից պիտի խաւարեցնեն ամբողջ նախկին գրականութիւնը: Ձիւղ է, որ մենք կարող ենք բերել մի «մեղմացուցիչ հանգամանք»:

Ամեն մի դասակարգ, որ հրապարակ է դալիս եւ գրաւում է հասարակարգի մէջ իր գերիշխող դերքը, ստեղծում է նաեւ իր գրականութիւնը, որը ծառայում է նրան իբր իր դօրութեան պատանդաններից մէկը: Սակայն մենք նկատում ենք, որ նոր դասակարգի ազգայնական շրջանի գրականութեան մէջ բովանդակութիւնը գերիշխում է ձեւի վրա: Յաջորդ շրջանում, երբ իշխող դասակարգը հասնում է իր վառքի եւ ստեղծագործութեան զազաթնակէտին՝ ձեւը եւ բովանդակութիւնը սերտօրէն կապուած են միմեանց հետ անբաժանելի, մէկը լրացնելով միւսին: Դա այն շրջանն է, երբ այդ դասակարգի գրականութիւնը հասել է իր ծաղկ-

ման բարձրագոյն աստիճանին: Եւ վերջապէս, երբ իշխող դասակարգը դիմում է իր անկմանը, տեղ տալով մի նոր դասակարգի, այդ շրջանում ձեւը գերիշխում է բովանդակութեան վրա: Այդպէս է բուրժուական գրականութիւնը մեր օրերին: Գեղարեստը գեղարեստի համար. դուբիդմը, Փոտուրիդմը եւ այլ նման գեղարեստական ուղղութիւններ որեւէ նշանակութիւն չեն տալիս բովանդակութեան, այլ աշխատում են ըստ կարելոյն աւելի զարգացնել եւ ճոխացնել ձեւը: «Ոչ թէ ինչ ես գրում, այլ ինչպէս ես գրում», ահա մեռնող դասակարգի գլխաւոր նշանաբանը:

Յ. Գուլյումճեանը պատկանում է պրոլետարիատին, որը նոր է սկսել ստեղծել իր գրականութիւնը, հետեւաբար դեռ չի կարողանում ձուլել ձեւը բովանդակութեան հետ եւ ստանալ կատարեալ մի հարմոնիա, բայց այդ ուղղութեամբ կատարում է յաջող քայլեր: Նա Փանատիկօրէն կապուած է Լենինի եւ նրա կուսակցութեան հետ, սիրում է նրանց, այրում է նրանց ապրումներով, շնչում է նրանց օդը: Իր մի շարք բանաստեղծութիւններէ մէջ նա մարմնացրել է մարդկային մտքի այդ հսկա տիտանին եւ դուք իսկապէս պատկերացրնում էք ձեզ այնպէս, ինչպէս նա իրօք է:

Դասակարգին դատը վերցուց,
Շանքեղէն ձեռքերով,
Լոյսէ տառերով,
Հրաշունչ ու երկաթակամ
Բացատրեց իմաստը կեանքին...
Կեանքի իմաստին
Տաւ նոր անուռ,
Նոր խորք,
Նպատակ:

Նման գեղեցիկ տողեր չատ կան այս ժողովածոյի մէջ եւ կարող են պատիւ բերել ամբերիկահայ գրականութեանը: Հրապարակախօսութիւնը, որը համարեա թէ իշխում էր իր առաջին ժողովածոյի

մէջ, այստեղ զգալի չափերով նւազել է: Մասնաւորապէս կարելի է շեշտել հետեւեալ կտորները՝ «Կ'ազատենք քեզ, Թելման», «Երբ Լենինը չ'կար...» եւ նամանաւանդ «Լենին»: Կը յուսանք, որ ապագայում Յ. Գուլյումճեանը բոլորովին կը հրաժարւի հրապարակախօսութիւնից, մի բան, որ խորթ է արւեստին, եւ միեւնոյն ժամանակ ճոխացնելով իր բանաստեղծութիւններէ ձեւերը եւ խտացնելով նրանց, իսկապէս պիտի դառնա մեր ամենասիրւած բանաստեղծներից մէկը: Այդ բոլորի համար նա ունի տւեալներ եւ ցանկութիւն:

Հ. ԲԱՐԱՄԵԱՆ

ԵՍ ԲՈՂՇԵՎԻԿ, ԿՈՄՈՒՆԻՍՏ ՈՒ ԿԱՐՄԻՐ ԵՄ

Լսեցէ՛ք,
Ես Բոլշեւիկի Երգիչ մըն եմ,
Կոմունիստ,
Կարմիր,
Խորհուրդներու Երգը Երգող,
Բանուորներու անունով հօգը ու յաղթաշունչ եղանակներ ստեղծագործող.
Այո, ես Բոլշեւիկի եմ,
Կոմունիստ եմ,
Ու Կարմիր եմ,
Անոր համար է որ իմ Երգերս այսպէս վսեմ ու խօսուն են.
Երկնքի աստղերուն պէս,
Նիակարաներու պէս...
Եւ յորդ, եւ հոսուն, եւ հօգը
Նախապատմական հեղեղներու,
Դրդագին ամպրոպներու,
Եւ մոլորակներու սլացքին պէս...:
Ես այ ձեզի պէս կ'ուտեմ ու կը խմեմ,
Կը յուրւիմ ու կը հրնւիմ,
Կը սիրեմ ու կ'ատեմ...
Ես այ ձեզի պէս սովորական էակ մըն եմ սրտի եւ մտքի բոլոր յուշիկ գգայնութիւններով
Եւ քաիչքներով...
Միայն քէ ես յուսահատութիւնը չեմ մանչնար
Ու մեծ յաղթանակներու հպարտ մամբորդն եմ բոցերգու,
Մարդիկ զիս մատնանիչ կ'ընեն
Իբրեւ
Բոլշեւիկի,
Կոմունիստ
Ու
Կարմիր...
Ու ես, կ'ըսեմ անոնց,
Լսեցէ՛ք,
Ես Բոլշեւիկի եմ,

Կամունիստ եմ,
Ու Կարմիր եմ,
Ու անոնց անընտել հոգին ինձի հետ մտերիմ կը
դառնա...

Մարդիկ,
Հագարներ,
Միլիոններ...
Աւելի միլիոններ...

Այս անգամ կը հասկնան ու կը սիրեն զիս իբրեւ
իրենց երգիչը բոցաշունչ...:

Անոնք կը լսեն իմ հրավառ ու փրփրայայտ երգերս
եւ կը յուզուին:

Եւ այդ յուզումով կը մրրկին,
Եւ ատելութեամբ,
Եւ սիրով,
Եւ յայտով փողոցները կ'իյնան...

Ու ցոյցեր կ'ընեն տիրողներուն դէմ:

Մասսաները զիս կը լսեն ու կը ճանչնան իբրեւ ի-
րենցմէ մէկը...

Անոնք գիտեն թէ ես կ'երգեմ հզօրագօր երգերը
Բոլոր տառապողներուն,
Սովահարներուն,
Շահագործողներուն,
Տնանկներուն,
Անգործներուն,

Իմ դասակարգիս բոլոր զինուորներուն...

Ու զանոնք կը հրահրեմ մարտի բեղուն յոյզերով,
Դասակարգային մարտի,
Որուն յաղթական ժառանգորդները պիտի ըլլանք
մենք

Ու պիտի տիրանանք այս երկրի բոլոր հարստու-
թեան,

Բոլոր անխուրճեան

Ու վայելիքներուն,

Որոնց ոսկեշէն պալատներուն մէջ կապիտալիզմը
գիւնով կը ննջէ:

Լսեցէ՛ք,

Ես ատելութեան

Ու

Սիրո,

Ցոյցերու եւ արևոտ մարտերու

Ու վեհ յաղթանակներու,

Միլիոններու,

Միլիոններու երգերը կ'երգեմ...

Եւ եթէ չէ՛ք գիտեր,

Գիտցէ՛ք,

Ես ԲՈՒՇԵՎԻԿ երգիչ մըն եմ,

ԿՈՄՈՒՆԻՍՏ,

ԿԱՐՄԻՐ,

հարկադային Ամերիկայի

Եւ

Բռնկող աշխարհներու երգերը երգող:

ԿՈՄՈՒՆԻՋՄԸ ԿՈՒԳԱ

Արեան հեղեղներու եւ սիւններու մէջէն կուգա նա,
կովկուսը հսկա.

Անոր աչքերուն մէջ կը բոցավառի կրակը բոլոր
սերունդներուն.

Եւ անոր սրտին մէջ լուսափայլ արշալոյսներու
կարմիր հրդեհները կը կայծկլտան:

Կովկուսը կուգա

Թունաւոր ու արտասուաբեր կագերու,

Գնդացիքներու եւ ռումբերու,

Թանգերու եւ քնդանօթներու մէջէն կուգա նա.

Կովկուսը սեւ ամպերու մէջէն կուգա,

Արեւի պէս կուգա

Հրաշափառ ու

Հրաշէկ...

Խրոյստապանծ ֆայերով կուգա,

Գիւղերու ու ֆաղափներու վրայէն,

Անապատներէն ու լեռնագագաթներէն,

Բոլոր ծովերէն ու

Բոլոր ցամափներէն

Արեւաշող մագնիտի,

Վիթխարի գաղափարի պէս

Կուգա դարերու փրկութեան,

Մարդկային երջանկութեան,

Ազատ սէրերու,

Եղբայրութեան,

Յառաջդիմութեան,

Երգի ու կեանքի բոլոր գիւտերը շալակին:

Կովկուսը կուգա փշոտ նամբաներով,

Սովի ու սարսափի,

Մահու ու մերկութեան,

Զրկանքի եւ հալածանքի,

Արեան ու տանջանքի,

Վրէժի եւ ատելութեան խառնարաններուն մէջէն
կուգա:

Կուգա կովկուսը

Այնպէս խրոյստ ու յաղթապանծ,

Երկինքներու պէս,

Լայնաշունչ ու բարձրագլուխ,
Աստղերը եւ արեւները իր ասիերուն մէջ հաւաքած,
Կը ֆալէ ու իր նառագայթները կը ձգէ աշխարհի
բոլոր ջուրերուն եւ բոլոր ցամափներուն վրա:

Կովկուսը կուգա ու իրեն կը հետեւին

Սերունդներուն սրտերը,

Գլուխները,

Բազուկները,

Բռունցքները,

Սերունդներուն յոյսերը,

Ահա կամուռիզմը հոս է արդէն...

Մտիկ ըրէ՛ք իր ձայնը հրաբորբոք,

Մտիկ ըրէ՛ք իր երգերուն ամպագոռ գեղեցկութիւնը
ցնցող

Մտիկ ըրէ՛ք իր հարածներուն արձագանգները խորունկ:

Գործադուլներու,

Քաղցարշուններու,

Մասսայական ցոյցերու մէջէն

Կամուռիզմը կը խօսի,

Կը պայքարի,

Կ'արիւնի,

Որպէս զի հրէշային կապիտալիզմը փշուրի...

Կամուռիզմը հոս է ահա,

Մասսաներու երգերուն ու գրոհներուն մէջէն իր
պեծուփ դրօշակները լայն բացած կ'ողջունէ
կարմիր աշխարհի առաւօտները հրավառ...

Կամուռիզմը տիեզերական...:

4153
1009
39558

Լ Ե Ն Ի Ն

Մեր Լենինը կ'ըսեն մեռա...

Անոր հոգին բռա —

Խաւարին մէջ խաւար

Բոցեղէն լոյս մ'եղաւ,

Դարերէն ծնող,

Դարերը ծնող

Լենինը մեր

Մեռա՛ւ, կ'ըսեն...

Բայց Լենինը կ'ապրի

Դարերու շունչով,

Գալի՛ք դարերու,

Գալի՛ք օրերու,

Աշխարհներու,

Միլիոններու,

Միլիոններու,

Սրտերուն մէջ լենինավառ...

Լենինը չմեռա,

Լենինի լոյսը աշխարհը վառեց՝

Արեւներ նետեց

Երկնի մութին,

Լոյսով վարարեց

Խաւարը մտերուն,

Մրրիկներ տաւ մեր ուղեղներուն,

Ովկէաններ նետեց մեր սրտերուն,

Լենինը յուզեց մեզ,

Յոյզերով բեղուն,

Մրրկաշունչ,

Անհուն:

Դասակարգին դատը վերցուց,

Շանթեղէն ձեռքով,

Լոյսէ տառերով,

Հրաշունչ ու երկաթակամ

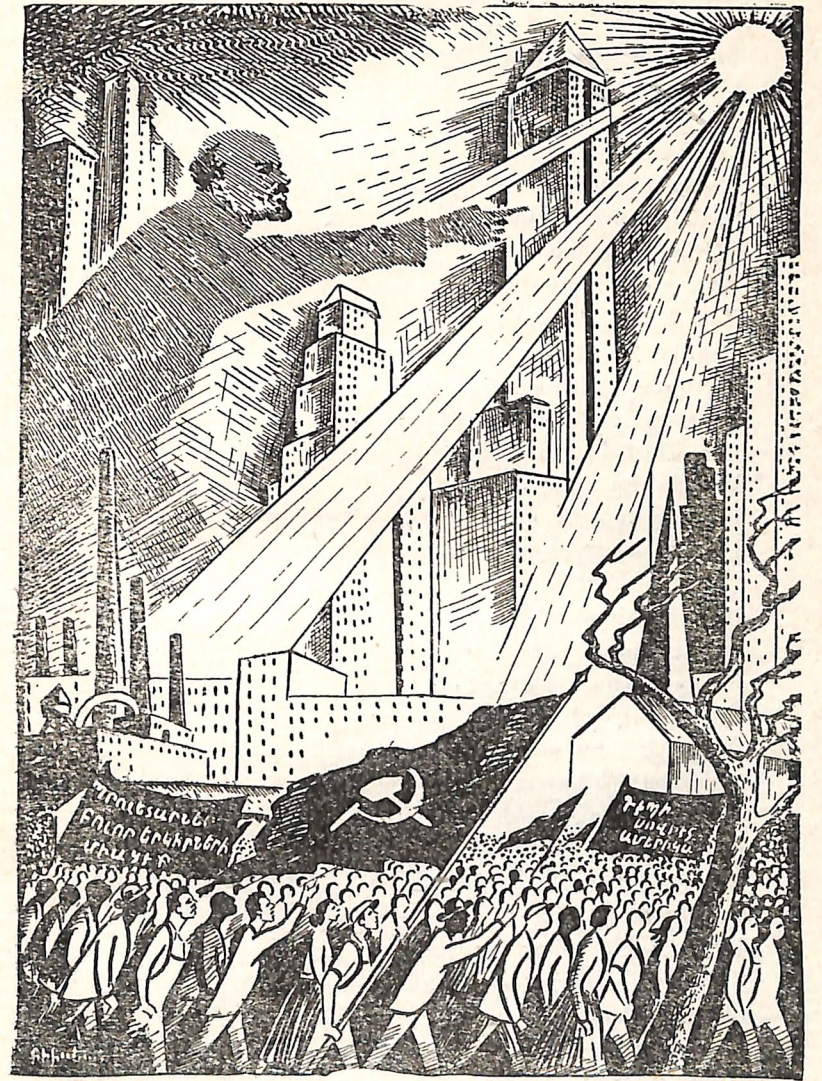
Բացատրեց իմաստը կեանքին...

Կեանքի իմաստին

Տաւ նոր անուն,

Նոր խորք,

Նպատակ:

Լենինի Լոյսը Աշխարհը վառեց... Արեւներ Նետեց...

Լենինը մեռա՞ւ .
— Լենինը կ'ապրի
Մեր պայքարներուն ,
Մեր եռուն
Սրտերուն ,
Յաղթարշաւներուն մէջ . . .
Լենինը կ'ապրի
Դասակարգային մարտի
Հօր եւ արի
Բոլոր գրոհներուն մէջ :
Լենինը հոս է ահա ,
Ան կը խոյանա —
Մեր բանակներուն ,
Մեր խոյանաճներուն
Հրեղէն ոգին ,
Ու կրակ կուտա մեր տեղանճներուն ,
Ու դադար՝ տանջանճներուն . . .
Երբ մենք կը կուրմք՝
Լենինը կը կուրի ,
Մեր երգերուն մէջ Լենինը կ'երգէ ,
Լենինի երգը աշխարհը կը ցնցէ ,
Լենինի կեանքը
Մեզ կը փոքորկէ
Իբրեւ կրակէ վեհ հաճոյք ,
Յաղթութեան խնջոյք . . .
Ո՞վ կ'ըսէ թէ Լենինը մեռաւ ,
Բայց չէ՞ , որ աշխարհը կը շարժի ,
Տիեզերքը կ'երթա նոր ուղիներով ,
Աստղերը կը վառին
Աւելի փայլուն ,
Նոր օրերուն
Լոյսերով եռուն .
Եթէ Լենինը մեռած ըլլար
Տիեզերքը մոխիր կը դառնար . . .
Լենինը կ'ապրի
Մեր սրտերուն մէջ
Արեւ անշէջ :
Ան կ'ապրի
Մեր դրօշներուն ,

Մեր գրոհներուն ,
Մեր բռունցճներուն մէջ կ'ապրի ան ,
Լենինը կ'ապրի յաւիտեան . . .
Սոցիալիզմի տիտան
Լենինը կ'ապրի
Հոն , ուր կամուռիզմը կը կերտուի ,
Հոն , ուր մասսաները կը շարժին ,
Դասակարգային մարտերը կը շաչեն ,
Միլիոններու երգերը կը հնչեն ,
Միլիոնները ոտքի կ'ելլեն ,
Կը փայտն ուզմի
Իրենց բռունցճներովն ահալի :
Լենինը կ'ապրի ,
Երբ դողան գահերը կապիտալի
Ու սարսուան հիմերն հին աշխարհի ,
Ու տեսէք արդէն , ինչպէս սիւները կ'երերան
Ու արևոտ պալատները կը դողդողան ,
Խաւարը կը ճեղքուի մեր լոյսով յղի
Ու Լենինի լոյսը կը վառի ,
Առատ օրերու , լոյսը փրփրավագ
Վայելներու ,
Երջանկութեան ,
Համայնական , հրաշալի նոր օրերու ,
Տօն օրերու ,
Կումուռիզմի ,
Լենինիզմի
Օրերն ահա՛ մեզի կուգան ,
Մենք կը կերտենք օրերը մեր ,
Երջանկաբեր . . . :

* * *

Մեր Լենինը կ'ըսեն մեռաւ . . .
Անոր հոգին թռաւ —
Խաւարին մէջ խաւար
Բոցեղէն լոյս մ'եղաւ ,
Դարերէն ծնող ,
Դարերը ծնող . . .
Լենինը մեր
Մեռա՞ւ , կ'ըսեն . . .
Բայց Լենինը կ'ապրի

Դարերու շունչով,
Գալիֆ դարերու,
Գալիֆ օրերու,
Աշխարհներու,
Միլիոններու,
Միլիոններու,
Սրտերուն մէջ լեռնալատ...:

Կ Ո Մ Ո Ւ Ն Ա Ր Ն Ե Ր Ը

Կը կուին Կոմունարները,
Կը ցնցեն երկիրն համայն...
Կը կուին մարտերուն մէջ դասակարգին,
Արեան հեղեղներուն մէջէն կ'անցնին ցնծագին...
Կը զարնեն ու կ'իյնան,
Կ'իյնան համայնական մեծ ուղղաշարին վրա
նորածագ մարդկութեան,
Որ պիտի ծնի
Ահարկու,
Եւ հերոսական
Եւ անմահ մարտերու մէջէն...
Կը կուին մեծասիրտ
Ու անողորմ,
Կը կուին երգերով դորդագին,
Կը հարածեն դասակարգի թշնամին
Նեւց ու կատաղի...
Կոմունարները կը խուժեն
Տարերային,
Անսանձ,
Ու տիեզերական հրդեհներու նման
Կը հեղեղեն հին Ֆրանսան
Նոր ալիքներովն Կոմունիզմի մրկաշունչ գաղա-
փարին...:
Կապիտալը կատղած կը մռնչէ

Ու կ'անձրեւեն գնդակներն անոր
Թունաւոր...
Կ'իյնան Կոմունարները հազարներով,
Սակայն կը գրոհեն սերունդները նոր,
Բռունցքներով յաղթագօր,
Կը գրոհեն այնպէս՝ ինչպէս կեանքը կը հալածէ
մահն ահաւոր
Խաւարին մէջէն լռյսէ արահետներ գծելով...
Կոմունարները կ'իյնան,
Կոմունարները կ'ելլեն,
Հերոսները կը մեռնին
Ու կ'անին...
Դասակարգերու կռիւը կը բոցավառէ սիրտը ողջ
Երկրագունդին,
Ու վերջին գրոհով մը կը ծնի մեր Կոմունան,
Առաջին ծիւր երջանկավատ մարդկութեան...
Կը բարձրանան վեր
Դրօշներն անվեհեր
Կարմիր ու ալվան,
Դրօշներն յաղթութեան...
Դարերու ցառտ,
Ցաւերու արնոտ երկունքէն վերջ
Մեր դասակարգը ծնաւ
Իր առաջին զուակն ազատ
Հարագատ...
* * *

Ու թէեւ մեր դրօշները նորէն վար ինկան
Ու սարսափը տիրեց կրկին ամեն տեղ
Կոմունարները տւին նոր կրակ մը երկրին
Անմար կրակը կոմունիզմին...
Սերունդները մեր հրաբորբոք,
Դասակարգն հերոս նորէն ոտքի ելաւ,
Աշխարհ մը փլաւ,
Ու նոր անմար Կոմունա մը ծնաւ...
Ողջոյն Կոմունարներուն,
Հիներուն
Ու
Նորերուն...:

ԵՐԲ ԼԵՆԻՆԸ ՉԿԱՐ...

Սոսկում էր սոսկում...

Ռուսական հողին վրա հսկա նիւաղ մըն էր կանգնած, որ կը սնանէր մարդկային միսով ու արիւնով:

Յարը բոցէ խարագաններով կը հարւածէր գըլուխները տանջակոծ ծովէ գանգւածներու:

Կապիտալիզմը իր գինեբոք սեղաններուն վըրայէն կ'ուտէր սրտերն ու լեարդները եւ ուղեղները միլիոնաւոր բանւորներուն:

Ան խնջոյքի մէջ էր լուսացնցուղ պալատներուն մէջ, որոնք շինւել էին մեր եղբայրներուն ոսկրներովն ու գանկերովը:

Պարասրահներու պատուհաններէն դուրս կը փրփրար կրֆերու ծովն անասնական արիսքոքրասիին՝ շամփայնի մոլի:

Սպասաւորներ ներս ու դուրս կը վազվզէին կարմրած հնդկահաւերու եւ խոզերու շոգեբուղիս ափսէները ուսերնին:

Գիշերները՝ փարիզեան անբարոյագէտներ կը սովորեցնէին սեռային վերջին նորածեւութեան հեշտագրգիւ արւեստն անբնական:

Մօրուսաւոր նիւաղ մը ցարուհիի մարմնին համը բերնին, ամուսնական անկողինէ անկողին կը գլորէր ուրիշներու կիներուն հետ:

Ասիկա այն ժամանակ էր երբ Յիսուսը վերըստին աշխարհ էր եկեր եւ իր յիմարական հրաշքները կը կրկնէր:

Ամպերուն մէջէն կ'անցնէր եւ աղօթքի փըսփըսուքի մը փոխան լիառատ անձրեւներ կը ձգէր... երբեմն:

Ռուսական բանակը կ'առաջնորդէր պատերազմի դաշտ:

Վառօղի պրոպագանդիստ:

Կրօնքի եւ յիմարութեան,

Խաղաղութեան եւ տառապանքի,

Յոյսերու եւ փոքորիկներու դար:

Երբ ռուսական վիթխարի գանգւածը ծւարեր քմրեր էր տգիտութեան եւ նախապաշարումի բարանձաներուն մէջ:

Այն առեւ շահագործումը օրէնք էր եւ անարդարութիւնը՝ արդարութիւն:

Յարը Աստուած էր, ցարուհին՝ կոյս Մարիամ... եւ կապիտալիզմը՝ Հոգին Սուրբ:

Այն առեւ Լենինը չկար:

Մեր մեծ Լենինը չկար:

Տիեզերքը իր մեծ արգանդին մէջ դեռ նոր էր յղացած հաննարեղ լոյսը մեր մէկ Լենինին:

Եւ Ռուսաստանը անծայր սպանդանոցի էր վերածւած:

Ժողովուրդներ, կրօններ, աղանդներ, աւանդութիւններ, նախապաշարումներ, ատելութեան ատամներով իրարու կոկորդ կը կրծէին ցարակաւութեան եւ օրթոտոքութեան հովանիներուն տակ:

Գործարանները կ'աշխատէին ֆրոնիզով եւ հիւծախտով:

Տունները կը կառուցւէին կոնֆերով եւ ողնաշարներով:

Եկեղեցիները կ'ելլէին դէպի երկինք դժոխքին ահով եւ դրախտին յոյսով կթւած լումաներով:

Դաշտերու վրա ռուս մուծիկը իր նախահայրերուն մարմինը կը հերկէր եւ իր սիրտն ալ հետը կը նւիրաբերէր կուլակին:

Փողոցներու մէջ սովահար ամբոխներու ուրւականներ կը դեգերէին: Սալայատակներու վրա դիակներ կուտակւած...:

Ռուսական աշխարհը գերեզմաններու երկիր էր դարձեր եւ կապիտալիզմը՝ ժպտադէմ յուղարկաւոր:

Այդ այն ժամանակ էր երբ Լենինը չկար:

Մեր մեծ Լենինը չկար:

Մեր մէկ Լենինը չկար:

* * *

Եւ այն առաւօտ արեւը վազեց կարմիր հեղեղի մը պէս եւ հորիզոնները պրոնզէ հուրերան լոյսերով բռնկեցան:

Արեւը լայնցաւ, ուռեցաւ, պոռթկաց եւ վառ ծաղիկներու պէս բացւեցաւ համաշխարհային պարտէզին մէջ:

Մարդկութիւնը երբեք չէր տեսած այնքան լուսեղ առաւօտ, այնքան բոցեղ առաւօտ:

Ռուսական աշխարհը վերստին ծնաւ հրաբորբ արեւի մը լոյսերուն մէջէն:

Հորիզոնները ոսկի գօտիներ կապեցին իրենց մէջքին եւ ծիածանափայլ շալերով պնւեցան:

Եւ Լենինը որդան-կարմիր պսակներով քաղաքուեցաւ:

Եւ գետերը իրենց ծոցերէն կախեցին արեւի ոսկեհամուկ նառագայքներ:

Եւ քաղաքները եւ գիւղերը յանկարծ արթնցան նոր առաւօտի մը հրաշափայլ երկնքին տակ:

Բոլշեվիկեան առաւօտ:

Լենինն էր եկեր:

Մեր Լենինը մեծ:

Մեր Լենինը մէկ:

Եւ այն առաւօտեան արեւը մեծցաւ ու աւելի պայծառացաւ եւ աշխարհի մութ անկիւններուն մէջ լոյսի նոր լոյսեր վառեց:

Լենինեան առաւօտը մեծ բացւեցաւ մշուշոտ երկինքի մը վրա:

Եւ ժողովուրդները ոտքի ելան Լենինեան ջահին ոսկեփրփուր լոյսերուն մէջէն:

Այն առաւօտ Հոկտեմբերը պայքեցուց իր մեծ սիմֆոնին:

Կարմիր դրօշակն յաղթական մտաւ աշխատաւորական քաղաքակրթութեան օրւա փառքին վրա:

Եւ մարդիկ այն առաւօտ ինտերնացիոնալի կըրակոտ համայնաւազներով փշրեցին իրենց շղթաներն ստրկութեան:

Եւ դաշտերու վրա նոր երգերով սկսան աշխատանքներն ազատ գիւղացիութեան:

Եւ աւերակներու վրա շինեցան նոր տուներ եղբայրութեան:

Եւ նոր քաղաքներ հասակ նետեցին սպիտակ գարնանածաղիկներու պէս:

Եւ գործարանները սկսան խոյանալ քառամբակ:

Եւ քիչ վերջը քրաքրները, օթները, օդանաւերը, էլեկտրակայաններն շինարարութեան մըրցումին հոյակապ յաղթարշաւին մէջ նետուեցան:

Շահագործումի եւ անարդարութեան անցելին վրա կանգնեցաւ Կոմունիզմի եւ արդարութեան հրեղէն ներկան:

Եւ այսօր աշխարհն համայն իր խաւար ուղին է փոխեր եւ կը քալէ նոր նամբաներով:

Այս առաւօտ, բոլշեվիկեան պայծառ առաւօտ:

Լենինն է եկեր:

Մեր Լենինը մեծ:

Մեր Լենինը մէկ:

Ողջոյն Լենինին:

Դարաշունչ ողջոյն:

Անմահ Լենինին...:

ԵՐԳ ԸՄԲՈՍՏՈՒԹԵԱՆ

Ինձի կ'ըսեն, երգերդ ինչո՞ւ այսպէս դառն կը հնչեն,

Ու քու յուզումներդ հրաբուխներու պէս են բոցանուտ,

Դուրս երբ կը խօսիս՝ ալեկոծ ովկիանի մը անգուսպ կատաղութիւնը կը հոսի մեր ականջներէն ներս: Եւ մոռցեր ես ներդաշնակութեան ու բնականութեան օրէնքներն աղւոր...

Մեզի երգեր տուր գուսպ ու քաւաքափուկ,

Եղանակներ գգայանուշ ու հպանցիկ,

Համբոյրի պէս, գգամբի պէս...

Ներշնչումներդ քոզ երագի մը օրօրն ըլլան

Ու ձայնդ գարնան գեփիւռներուն պէս սահուն...

Դիւրական աղբիւրներու գլգլուն լեզուներով խօսէ

Եւ մեր սրտերէն ներս մտիր առաւօտեան եղեամբն
 պէս որ վարդերու վրա կը ծաղկի :
 Երգէ միայն սիրուն ու թարմ երգեր,
 Անոյշ ու մելանոյշ հեւեր :
 Ժպիտներ ցանկ շուրջդ,
 Սրտեր շոյէ,
 Երազներ շինէ,
 Երազներ թեթե՛ւ, թովո՞ւն, մշուշակա՛ն...
 Ահ, այնպէս երգէ որ մտացուքեան ամպերուն մէջ
 սաւառնինք...
 Ու երաժշտութիւնդ վերջալոյսի մը պէս դալուկ ու
 անշշուկ ըլլա...

* * *

Ու ես կ'երգեմ ցաւի եւ ըմբոստութեան իմ երգերս
 բոքք
 Ու քնարս կը հնչեցնեմ ելեփորական սիմֆոնիներու
 պէս, որ մարդկային ուժի եւ հերոսական յաղ-
 թանակներու փոթորկարշաւները կը թնդա-
 ցընեն...
 Ես շատոնց եմ մտոցեր մեղմ հնչիւններու եւ սա-
 հուն թրթռումներու արեւստն անշունչ...
 Եւ յուսահատ հանդիւնները լալկան յոյգերու,
 Ես հիմա կ'երգեմ վառ պայքարներու բաղխումնե-
 րը բոցամարմատ,
 Եւ միլիոն, միլիո՞ն սրտերու ազատութեան տեն-
 ջերը բարձրադադակ,
 Իմ երգերս հիմա ջրվեժներու պէս փրփրոտ են
 Ու ամպախոով երկինքներու պէս կայծակնացայտ,
 Իմ երգերուս մէջ երկրաշարժներ կան ահեղասար-
 սուռ,
 Եւ բիւր յուզումներու ալիքները դղրդաշառագ :
 Իմ բառերս այնպէս կրակոտ ու սպառնալիտ են
 որքան աչքերը ցոյցի ելած կարմիր Բանակին
 Ու եղանակներս տարերային ուժերու ցնցող կատա-
 դութիւններն ունին :
 Ես կ'երգեմ հօր ձայնով, լայնաշունչ ու անկաշ-
 կանդ,

Ու ես կ'երգեմ ցաւի եւ ըմբոստութեան իմ երգերս...

Եւ իմ ձայնիս արձագանգները հրդեհներ կը ծնին,
գահեր կը փշրեն, բերդեր կը ջնջեն...

Ես կ'երգեմ յեղափոխութեան անսահման երգերն
հարազատ

Եւ կը պանծացնեմ մեր բանուորական բանակներուն
խոյանքները դարդագոռ:

Ես կ'երգեմ երգերը մեր տիեզերասասան յաղթա-
նակներուն:

Իմ երգերս մարտահրաւերներ են բոցալեզու,

Կուի շեփորներ կը հնչեցնեմ ես

Եւ մեր դատին սէրովը կը ցնցեմ բոլոր մտերն ու
մարմինները:

Ես կ'երգեմ նորանուն, անտաշ ու կոպիտ օրէնքնե-
րով:

Զմռան ֆամիներուն եւ անապատի քաթառներուն
մէջէն փնտռեցէք խազերն իմ պատգամախօս
ներշնչումներուն:

Ամեն տեղ ուր շարժում ու բաղխում կա... ականջ
ուէք իմ համայնակույ, անպարփակ ու ան-
ներդաշնակ երգերուն ներդաշնակութեան...

Ես կումունիզմի խրոխտ ու նորասեմ երգիչն եմ
այս յոյսի ու խոստումի օրերուն մէջ...

Ահա թէ ինչու ես նոր, կարմրավառ ու յաղթա-
պանծ եղանակներ կը հնչեցնեմ,

Եւ ձեր փառքը կը ներբողեմ այսպէս անողոք օ-
րէնքներով եւ հրաբորբոք ոգեւորութեամբ:

Ես գալիք օրերու մրրկաշունչ երգիչն եմ...

Լ Ե Ն Ի Ն Ե Ա Ն Գ Ի Շ Ե Ր

Այս գիշեր նորէն բռնկեցաւ իմ հոգիս

Լեւինեան հուրով,

Միլիոն հոգիներ սրտիս մէջ ինկան,

Չուլեցան,

Հոգիս մեծցաւ, անեցաւ,

Լեռնօրէն,

Ահեղ,

Ամեհի,

Հագարներ, հագարներ

Ծափեցին յիշատակը Լեւինին,

Անոնց ծափերուն մրրկաշունչ ալիքները խփեցին
հոգւոյս,

Ծափերը վառ ու ելեֆտրական փշրեցան վրէժի
ջերմակ փրփուրներու պէս

Ու իմ հոգիս վեր ելաւ,

Հսկայի մը պէս բարձրացաւ

Յոյգերու բազմաբեղուն շանքերով տիեզերականա-
ցած...

Իմ հոգիս թռաւ

Հսկա ու վեհափառ արծիւի նման

Շրջեցաւ աշխարհի վրա

Դառն ու արիւնահամ,—

Աշխարհի վրա

Կապիտալի,

Փաշիզմի

Եւ պատերազմի ահաւոր ուրականներուն:

Իմ հոգիս լեւինաշունչ

Նորէն վերադարձաւ մասսաներուն

Լեռնանման

Ահեղավագ

Մասսաներուն,

Որոնք Լեւինի յիշատակը կը տօնեն

Վառ ու վարման օրերու հրաշագոյն ցնծերգութիւն-
ներով:

Տեսէք մասսան,

Հեղեղանման

Կը ծափէ

Ու կը ցնցէ աշխարհն իր հիւմէն...

Հին աշխարհը

Ողբի,

Մարսափի,

Մուգի,

Մովի,

Կապիտալի աշխարհն արինաբարու,

Մոխիրներու,

Դաւերու

Եւ

Ցաւերու...

Ծափերը կ'իջնեն,

Կ'իջնեն ահեղագոռ

Դարակուտակ վրէժներու ոսկեշունչ երգերով...

Դուք պէտք է լսէք բոլշեվիկեան ծափերու երգերն
ահագին,

Երգերը բարբարոս գեղեցկութեան,

Որոնց մէջ մեր սրտերը կ'այրին

հունկերու պէս,

Ու հրաշքով կը բացւին կարմիր վարդերու նման

Նոր աշխարհներու,

Անսահման վայելքի,

Հեղեղանման առատ ու երջանիկ երագներով:

Երբ բոլշեվիկեան ծափերու երգերը կը լռեն,

Կը խօսին մեր սրտերը եռուն

Ու

Փոքորկավազ:

Լենինի դրօշը կը սուրա մեր առջեւէն

Ու մեր բանակները կը հետեւին անոր

Նոր կեանքի,

Կոմունիզմի ծարաւի հերոսութեամբ:

Լենինի անունը երբ կը հնչէ

Երկիրը կը դարդա,

Տիեզերքը կը թնդա,

Ծափերը կը վառին,

Կը բռնկին,

Մեր սրտերուն չերգած երգերուն

Կրակէ լեզու տալով:

Հագարները,

Հագարները կը կանգնին ոտքի

Ու Լենինեան դարի

Ահեղ, անողոք բռունցքներով

Կ'երգեն երգը Ինտերնացիոնալի:

Լենինի յիշատակը կը վառի մեր սրտերուն մէջ,

Կոմունիզմի հրագէն յոյգերով անշէջ

Ու մասսաները կը փայեն

Յորդ ու դարդաբայ

Նոր օրերու անուշ սարսուռը տալով հին աշխարհին,

Կապիտալի խաւարակոծ այս աշխարհին...

Մասսաները կը շարժին

Կուի գացող յաղթ-ահասակ բանակներուն պէս

Կարմիր Երկրի:

Կը կուին մասսաներն անահ ու անողոք,

Հին աշխարհին կուտան նոր անուն:

* * *

Բոլշեվիկեան ծափերը կ'երգեն երգը Լենինին,

Կ'երգեն երգեր նոր ու դարդագին,

Կը ծածանի դրօշն անմահ Լենինին,

Աշխարհը կը յուզի,

Մայրութեան յոյգով գալիք օրերու

Որ

Հերոսական մարտերու ոսկեսերմ հաննարը ծնա...

* * *

Նորէն կ'ուռի ու կը մեծնա հոգիս,

Մասսաներու լենինաշունչ խանդերովը բոցավառ

Ու ես կ'երգեմ այս բոցեղ երգերն անմահ Լենինին

Որ ձեր հոգիներն ալ նոյն հուրով վառին...:

Կ՛ԱԶԱՏԵՆՔ ՔԵԶ, ԹԵԼՄԱՆ

Կուգանք աշխարհի ամեն կողմերէն,
Թելման,
Քեզի կուգանք...
Ու քեզ կ'ազատենք ֆաշիզմի ժանտ շղթաներէն:
Մեր սրտերուն ռումբերով կուգանք,
հումբերով կուգանք,
Միլիոններով կուգանք
Ու կը խորտակենք պատերն այն բանտին, ուր կը
տանջեն քեզ:
Մենք կուգանք,
Երկաթէ ֆայլերով կուգանք,
Կրանիք կամֆերով կուգանք,
կուգանք պիրկ բռունցքներով,
Կուգանք քաքառներու պէս,
Բոցէ ժայթֆերու պէս,
Կը քափուիմք աստղերու հրաշէկ տեղատարափին
նման,
Կ'ողողենք ողջ Գերմանիան
Ու կ'ազատենք քեզ դժոխքէն...
Կ'ազատենք քեզ Թելման
Ու քու տանջանքիդ բոցերուն
Եւ մեր վրէժին տիեզերակույ հրդեհներուն մէջ
կ'այրենք, հրդեհներու կը վերածենք Հիթլեր-
ները,
Կեռպելները,
Կեռքիկները,
Կը խորտակենք ֆաշիզմի բոլոր պալատներն ու-
կրաշէն,
Եւ անոնց արիւնխում բնակիչները կը բզֆանք,
Ու կ'արիւնենք,
Կ'սպաննենք
Դասակարգին ձեռքովն արդար,
Մենք կը խորտակենք զարհուրանքի եւ մահի այն
բերդերը, որոնցմով պաշարած է Գերմանիան,
Մենք վերջ կուտանք սովին ու սարսափին,
Կալանաւորներու նամբարներուն
Եւ զնդաններուն,

Սիւններուն ու սուրբերուն,
Արեան բաղնիքներուն,
Գրքի խարոյկներուն,
Եւ մենք կը վառենք կոմունիզմի լոյսերն ամենու-
րեք,
Ամենուրեք...
Թելման,
Երկաթակամ,
Հերոս ընկեր,
Մենք կը լսենք,
Մենք կը լսենք քու ձայնդ մրրկավառ,
Ու քու պատգամներդ հրաշունչ,
Որոնք այնպէս խորունկ ու ահաւոր կը հնչեն,
Մենք կը լսենք քեզ
Ու քու ցասումիդ ահեղութեան մէջ մե՛նք ալ կը
բռնկինք
Երկնակույ կրակներով,
Դասակարգն է որ քու հետդ կ'ապրի ու կը շնչէ,
Դասակարգն է որ քու հետդ կը գալարի,
Ու կը լարի,
Քու հետդ կը մեծնա,
Կը հերոսանա
Ու դասակարգն է որ կուգա քեզ փրկելու...
Մենք խօսք կուտանք
Կարմիր Թելման,
Կուգանք քեզի աշխարհի ամեն կողմերէն,
Ու կ'ազատենք քեզ...
Մենք կուգանք մեր սրտերուն ռումբերով,
Մեր երկաթէ ֆայլերով,
Մեր սուրբերով,
Մեր հուրերով,
Մեր օրերով,
Կարմիր, կարմիր դրօշներով կուգանք
Եւ կ'ազատենք քեզ,
Թելման,
Ու
Գերմանիան...:

ԵՔԷ ԹԵԼՄԱՆԸ ՍՊԱՆՆԵՆ

Եքէ Նացիները Թելմանը այրեն,
Կամ դահիճին կացինը իյնա հերոսի վզին
Եւ կամ եքէ տանջանքի լավաներուն մէջ հալի ա-
նոր հրեղէն հոգին,
Նացիները թող սարսափին...
Եքէ Թելմանը մեռնի,
Թելմանը կ'ապրի...
Ու մեր սրտերուն մէջ նոր Թելմաններ կը ծնին,
Նոր բանակներ կը փայեն,
Նոր վրէժներ կ'ուռին
Ու մենք կ'այրենք,
Կ'սպաննենք
Փաշիզը վարակախտաւոր...
Նացի դահիճներ,
Զըլլա որ դպիք Թելմանին,
Դուք կը դպիք մեր սրտերուն...
Զըլլա որ մօտենաք անոր,
Դուք չէ՞ք լսած մեր անուան ահաւոր,
Բանաւոր դասկարգն է որ կը գոռա,
Կ'որոտա,
Զգո՛յշ, գգո՛յշ...
Եքէ Թելմանը մեռնի,
Թելմանները կ'ապրին...
Դասակարգին հասակը կը մեծնա,
Կը լեռնանա,
Գերմանիա...
Բանուորութեան
Արեան ովկիան...
Փաշիստական լայն գերեզման...
Այդ գերեզմանին մէջ մենք կը նետենք ձեր դիակ-
ները նեխած,
Կը թաղենք ձեզ —
Նացիները,
Կացիները,
Ձեր գէնքերը ժանգոտ,
Ձեր գանկերն հիւանդոտ...
Հեռու, հեռու Թելմանէն,

Դուք Դատաւորը չէք կրնար դատել...
Զըլլա որ դպիք մեր Թելմանին,
Որ աշխարհինն է...
Մտիկ ըրէք մեր ճայներու փոքորիկն ահեղաշարժ
Երկրագունդի չորս կողմերէն պոռթկացող,
Մենք կը գոռանք,
ԹԵԼՄԱՆԸ ՊԷՏՔ ԶԷ ՄՆՈՆԻ,
Այս է երկաթէ կամֆը մեր
Աներեր...
Ու թող աշխարհը գիտնա
Եքէ նոյն իսկ օր մը կացինը իյնա հերոսի վզին
Թելմանը պիտի ապրի յաւիտեան...
Բանի կ'ապրի դասակարգն յաղթական...:

Բ Ա Ր Ի Գ Ա Տ Ն Ե Ր

Բարիգատները կը կանգնին նորէն,
Բարիգատները մեր հրեղէն...
Եքէ Փաշիզը շարժի,
Կը շարժին նաեւ սրտերը մեր
Շանքարեան...
Եքէ Փաշիզը փայէ
Կը գրոհենք մենք...
Կը խորակենք,
Կը փանդենք,
ՆԵՐԿԱՅԻՆ փոշիները կը ցանենք ԱՆՅՆԱԼԻ ան-
թափանց խաւարին վրա...
Եքէ Փաշիզը վազէ,
Կը սանձենք գայն,
Ոհ եքէ վազէ
Իր մոլուցփին կոտորները կը փշրենք մեր ձեռքերով
Եւ անոր սիրտը կը պատռենք
Եւ անոր արեան հեղեղներն ալ կը վազեն
Մեր փողոցներէն,
Եւ մենք կարմիրով կ'ողողենք այս աշխարհն հին,

Կարմիրովը մորթւած ֆաշիզմին
Եւ կարմիրովը մեր հրեղէն սրտերուն...

* * *

Կ'ըսեն թէ միապետականները փողոցներուն մէջ
պահակ կը պտտին,
Աւանդութեան մազձով կատողած,
Լուի 14-ի վաւաշտ բռնապետութեան լեռնակու-
տակ բարբարոսութիւնը իրենց աչքերուն մէջ:
Նապոլեոնի արիւնկուլ թագը գլտորեր է Փարիզի
փողոցներուն մէջ
Ու ֆաշիստները, կապիտալիզմի գառամած ձիերուն
վրան նստած՝ անոր ետեւէն կը վագեն...
Ահա թէ ինչու ֆաշիզմը կը խօսի,
Կ'արձագանգէ Փարիզի մէջ,
Ֆրանսայի Արեւելէն ու Արեւմուտէն.
Եւ այդ արձագանգին մէջ ես կը լսեմ ալիքներն
Հիբլերեան խաւարին,
Արեան,
Սովին,
Սոսկումին,
Ռսկիներու աւագակութեան,
Մասսաներու կողպուտին:
Ու երբ Ֆրանսայի մէջ ֆաշիզմը կը խօսի
Անոր ձայնին արնաթաթաւ սղոցումները կը լսին
նաեւ
Իտալիայէն,
Սպանիայէն,
Ամերիկայէն,
Պալմաներէն,
Ամբողջ ֆաշիստական աշխարհէն,
Որոնց առջեւ թումբի մը պէս կանգնած է Հսկան,
Մեր Ապագան,
Խորհրդային Միութիւնը,
Կարմիր Բանակն անպարտելի,
Հերոսական,
Լենինի կամքը տիեզերական,
Ֆաշիստները թող սուկան,
Թող սոնֆան
Մասսաներէն,

Բարիզադները կը կանգնին Նորէն...
Բոքք...

Միլիոններէն,
Միլիոններէն, որոնք ահա ոտքի են կանգնած...
Կոմունարներու հրավառ ոգին է որ կը շրջի Փարիզի եւ Լուֆսեմպուրկի հորիզոններուն վրա,
Ահեղ ու վրիժառու,
Անոնց անմեռ ու դարաշառաչ ոգին...
Կոմունարները ահա կը ֆալեն մեր շարքերուն մէջ
Զինւած՝ իրենց սրտերուն կրակով
Եւ սերունդներու արեան հաշիւարդարը կը պահանջեն...
Ու մենք կը ֆալենք կոմունարներու հետ մտերիմ...
Մեր հոգիները կրակէ շղթաներով անոնց հոգիներուն ամբաստանեցած:
Եթէ ֆաշիզմը յանդգնի արշաւել դէպի բերդերը մեր,
Ո՛հ, թող սուկան անոնք...
Այն ատեն մեր վրէժին էյֆելները կը փլին,
Կը փլի նաեւ Փարիզը իր հիմէն,
Կը փլի Ֆրանսան,
Կապիտալի ու մահուան
Ահաւոր Ֆրանսան...
Ու կը փլին մեր վրէժին էյֆելները հրաբորբոս
Ու կը փոշիանա կապիտալի Ֆրանսան:
Բարիգատները կը կանգնին նորէն...
Բարիգատները հրեղէն...
Ու երբ թաղենք արնակալած Ֆրանսան —
Սովի,
Ցաւի,
Դաւի,
հաւարի
Հին Ֆրանսան,
Կը կանգնի մեր կոմունան
ՆՈՐ ԿՈՄՈՒՆԱՆ...:

ԿԸ ՊԱՇՏՊԱՆԵՆՔ ՔԵԶ

Մենք կը պաշտպանենք քեզ,
Հրաշալի ու հրեղէն երկիր.
Կը պաշտպանենք քեզ
Մեր հրակէզ կուրծքերուն վահաններովը
պողպատեա...

Երբ դասակարգին նեղ թշնամին
Իր ժանտ ակնարկն ուղղէ մեր երկրին.
Կուգանք մենք,
Մեր շարքերովն ամբակուռ,
Մեր վրէժներովն հրահուր...
Դահիճները երբ մեր սահմաններէն ներս արշաւեն
Աշխարհը կը կանգնի ոտքի,
Զայրայթով մրրկուտ ու արի,
Զայրայթով սուրբ ու բերրի
Կը փշրենք գահերն
Ռազմի ասուածներուն,
Փաշիզմին,
Ու
Քաղցին...
Առատութեան սերմերը կը ցանենք երկրի չորս
ծագերուն,

Կոմունիզմի լուսաւոր ձեռքերով:
Կը խլենք աշխարհի դեկը տիրողէն,
Կը նետենք երկիրը երկինքին,
Նոր ծիր կը շինենք,
Աստղեր կը շարենք,
հաւարը կը վառենք,
Կը լարենք տիեզերքը
Ու կը լծենք գայն արշաւի
Նոր մարդկութեան լուսավառ հեղեղներովը
փաղփուռ...

Թշնամիները թող սարսափին,
հորհուրդներու երկիրը խոր է,
Հօր է.
Կարմիր Բանակն ամենի,
Լեռնանման կը կանգնի,
Իր հասակն ահագնայորդ

Վիեննան
Կը մխա
Փաշիզմը հոն ալ դառն ու աղետաբեր
Կը ծեծէ
Ու

Կը հալածէ,
Բայց Փետրվարեան օրերն ալ եւ վառման
Նա կը դառնան
Կը քաղեն Շուգպուստները՝ նորէն
Համօրէն...:

Մատրիտը
Անսիրտ...
Աստուրիո Մովետներուն դրօշները կը փրփրին
Գանկերու մէջ, սրտերու մէջ հուրհրան:
Կը փրկուի Սպանիան,
Կը փրկուի յարիտեան...:

Հոռվմը
Հոզմ է,
Մոխիր է,
Մասսան նախի՞ր է,
Կ'ելլէ ան ալ
Անսիրտ,
Անողբ,
Ու կը փշրէ գահերն ոսկի,
Գահերն արնաներկ,
Կը թափէ վրէժին փրփուրը բորբոս...:

Փարիզը հոս է,
Կրկէս է...
Կոմունարներուն վառ յուշերն արթուն են,
Յուշերը կոմունարներուն,
Բանուրները հոս կը պայքարին
Մէկ սիրտ, մէկ մարմին,
Անոնք նոր Պասթիլներ կը գրանեն,
Հին Ֆրանսան կը թաղեն
Ու նորը կը շինեն...:

Վարշաի մէջ
Արշա կա,
Սակայն Փիլսոցֆին ալ կ'իյնա
Եւ Մուծիկը տէր կը դառնա...:

Թոֆիոն՝
Հո՛ հո՛,
Նա այսօր կ'ուտէ Ձիւնը,
Կուլ կուտա Մանչուրիան,
Բայց վաղը կը վնարէ գինը,
Երբ կուգա օրն հատուցման...:

Լոնտոնի մէջ
Լորտերու տօն է,
Մայրաքաղաքը կը թնդա,
Կը ցնծա,
Կարմիր վտանգէն անլուր է,
Լոնտոնը կարմիր հուր է,
Կը վառի արեգակի պէս,
Կը վառի բոլոր մայրաքաղաքներու պէս,
Մասսաներու հուրով,
Դարերու սէրով,
Նոր օրերով,
Նոր դարերով...:

Վաշինկթոնը կը դողա
Դարերու դողով,
Կարմիր հողմերով,
Մայրաքաղաքն այս նոր
Ձէր տեսած երբեք
Այսպէս վնասքեկ
Օրեր հողմածոր...:
Ես նոյն անեղագոռ հնչիւնները կը լսեմ երկրի
չորս ծագերէն,
Նոյն պայթիւնները մբրկաշառաչ,
Մայրաքաղաքները կը դողան հիմերէն,
Մասսաները կը շարժին առաջ,
Ու երբ միլիոններու ձայները կը լսեմ,
Միլիոններու ձայներն յաղթահօր ու վսեմ,
Գալիֆ օրերու այսպէս հրավառ,
Այսպէս բոցագեղ երգեր կը հիւսեմ...:

ԵՐԲ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԳԱ

«Սովետ կիները պատրաստ են երբ
պատերազմը դա»: Թերթերը:

Ահա գիւնած
Ու հրկիզած
Կը ֆալենֆ մենֆ...
Մոսկվայի փողոցներուն
Ու հորհրդային Միութեան լայն
Պողոտաներուն վրայէն կ'անցնին
Հովերու պէս
Ծովերու պէս...
Կը ֆալենֆ մենֆ հուրհրան սրտերով
Զինւած դասակարգին զէնքերովն հատու
Ու վրիժառու
Կը գրոհենֆ դասակարգի բոլոր թշնամիներուն դէմ,
Կապիտալի աշխարհին դէմ
Կը ֆալենֆ կարմիր հուրերով,
Հատու սուրերով,
Շանթեղէն բանակներու պէս բոցակարմիր
Մենֆ կը հրկիզենֆ ու կ'այրենֆ
Ու ինչ որ կ'այրենֆ կը վառի,
Կը բռնկի՛
Տիեզերակուլ հրդեհներուն նման մեր գաղափարին,
Կոմունիզմին...:

* * *

Նոր օրերու ռազմի բանակն է մերը,
Մեր հոգիները առաջ կը սուրան՝
Հգոր ու յաղթական...
Հպարտ ու անվախ կը ֆալենֆ,
Մեր ֆայլերուն մէջ թօթափելով ստրկութեան փո-
շիները դարերուն...
Եւ ազատութեան կայծերը անձրեւելով երկրի սրը-
տէն ներս:

* * *

Հին օրերու դառնաբախիժ հոգիները գացին,
Մեղկ եւ ստրուկ կիներն այդ օրերուն
Անցան ու գացին մեղքերուն հետ դարերուն,

Եկան օրերը նորոգ
Ու հրաբորոք
Ու ծնաւ մայրերու սերունդն այս
Յաղթակազմ:
Փափուկ սիրո
Մին գգուանֆի կիները չենֆ մենֆ,
Թէեւ մենֆ ալ կը սիրենֆ
Աւելի վառ ու վարար,
Աւելի բորբ ու երջանկավառ,
Մենֆ կը սիրենֆ հերոսն աշխատանֆին,
Զինուորը նոր կեանֆին,
Կը սիրենֆ սոցիալիզմի հայրենիֆն անաֆ,
Ուր հորիզոնները վառ են,
Անմար են,
Եւ ուր կոմունիզմն երջանկաշունչ
Կ'անի,
Կը շինի,
Կը տարածի...
Կը տարածի այնպէս արագ ու հոյակապ
Մեր ձեռքերուն,
Մեր սրտերուն,
Մեր կամքերուն ստեղծագործող եւ անպարտի
գորութիւններով...:

* * *

Ու եթէ օր մը թշնամիները ներս խուժեն
Մեր սահմաններէն,
Այն ատեն սովետ կիները կուգան,
Կուգան իրենց բանակներովն անհատնում
Ու կը կուին կարմիր Բանակի կողքին
Մահագին...
Թող կապիտալիստ աշխարհը սուկա
Եւ չի սոնֆա,
Որովհետեւ երբ պատերազմը գա
Կուգանֆ եւ մե'նֆ
Ու հին աշխարհը կը հեղեղենֆ
Կայծերովը կարմիր օրերուն,
Կոմունիզմի լուսավառ դարերուն...:

ԿԸ ԿՈՒԻՄ ԵՍ ԱԼ

Երկիր իմ
հորհրդային,
Երբ քշնամիներդ յարձակին,
Ես ալ կուգամ միլիոններուն հետ
Ու կը գրոհեմ մեր բանակներուն առջեւէն...
Թէեւ ես երգեք կ'երգեմ,
Սրտեր կը վառեմ
Կարմիր երկրի կարմիր սերով,
Սոցիալիզմի ելեկտրատեմպ սիմֆոնիները կը հըն-
չեցնեմ
Ղեկավարին հաննարովը քոթրուն,
Կ'երգեմ փառքը հորհուրդներուն,
Անոր մեծութիւնն իմաստուն...
Սակայն երբ պատերազմի կոչը շեփորւի,
Կարմիր Բանակը շարժի
Ահեղ ու լեռնամման,
Ե՛ս ալ կուգամ
Ու կը գրոհեմ խինդով ու եռանդով,
Կը կուիմ կատաղութեամբ ու հերոսութեամբ...
Կուգամ իմ երգերուս նիզակներովն հրակէզ,
Կուգամ իմ ֆայլերգներովս մարտաշունչ,
Կը հրահրեմ մեր բանակներն հրակարմիր,
Մեր բանակներն ահարկու եւ աննահանջ...
Յառա՛ջ,
Յառաջ կը նետուիմ քշնամուռն դէմ
Իբրեւ սլաքոիչ դրօշը կարմիր երկրին...
Սիրտս կը բանամ
Ու վահանը կ'ըլլամ
հորհրդին...
Ռումբերու պէս
Բոցակէզ
Առաջ կը խուժեմ,
Երկինքը կը վառեմ,
Երկրին վրա
Հրդեհ կ'ըլլամ
Մեր սահմաններուն շուրջ
Կ'արշաւեմ արագ,

Երոխտ, անողոք...
Հոգիս կայծակ կ'ընեմ
Ու քշնամին կը հալածեմ
Բոցէ հարածով:
Միլիոն բջիջներ կան մարմնոյս մէջ՝
Հրափրփուր ու անշէջ,
Կը նետեմ զանոնք
Գնդակներու պէս
Հրագէս...
Հոգիս կը հանեմ
Որպէս ուրական
Ու մահուան ուռկան
Կը շարտեմ զայն
Երկրի երեսին
Բոլոր ֆաշիստները կ'որսամ
Մինչեւ, որ դասակարգին քշնամիները հատնին,
Իսպառ անհետին...
Ու եթէ ռազմի դաշտին վրա իյնամ անշշունչ
Կարմիր գծէն դուրս ահակոծ,
Թշուա...
Զգեցէք, որ մարմինս քաղւի
Հողին մէջ արնոտ
Ու դառնա բողոք,
Դառնա անողոք
Վրէժն արնակալած սերունդներուն...
Բայց առէք իմ երգերս բոք
Ու երգեցէք հուրհրան,
Որ մեր քշնամիները սարսուան...:

* * *

Լուսաւոր երկրի կարմիր մարտիկներ,
Իմ անմեռ հոգիս կը կուի ձեզ հետ,
Կը կուի յաւէտ...
Ես ռումբ կ'ըլլամ,
Բոցը երկինքին,
Նիզակ մահացու,
Հրեղէն վրէժ...
Ու եթէ ունենամ
Ես միլիոն հոգի
Կուտամ զայն իմ անհուն երկրին,
Որ բանուրները երջանիկ ապրին...:

ԷՄՓԱՅՐ ՍԹԵՅԹ

Երեկ վեր ելա
Էմփայր Սթեյթեն,
Գլուխս ամպերուն մէջ թռաւ,
Հոգիս նօսրացաւ քաղաքին վրա,
Նիւ Եորքը տեսաւ երկինքի ծոցէն
Այնպէս լուսաւոր,
Այնպէս ահաւոր...
Քաղաքը վիթխարի փռւեցաւ ոտքերուն առջեւ գոր-
գի մը պէս արեւաշող...
Վաքսուն յարկանի շէնքերն երկնասոյլ գանձանե-
րու պէս վար մնացին:
Իմ հոգիս ելաւ վե՛ր,
Բռլորէն վեր,
Եթերին մէջ լուծւեցաւ,
Տարածւեցաւ...
Ես շնչեցի շունչը քաղաքին, որ երկինքի կոյուղի-
ներուն մէջ կը վազէր...
Ընթաստ հոգիս ինքնիր մէջ ամփոփւեցաւ
Երկինքին մեղքով,
Ինքնիր մէջ ծւարեցաւ,
Գալարեցաւ
Հարիւր երկու յարկանի Էմփայր Սթեյթի գագա-
թին...
Իմ հոգիս սարսափեցաւ
Ու այրեցաւ
Նիւ Եորքի երկնակամարին վրա
Երբ տեսաւ Պրոտվեյի լոյսերն արևոտ,
Ելեֆորական դարու
Ելեֆորական քշառութեան մէջէն...
Լոյս էր հորիզոնն ամբողջ,
Խաւարի գրկին մէջ հառաշող —
Հորիզոնն այդ լայն,
Խորհրդաւոր,
Ու
Ահաւոր...
Այնպէս տարբեր էր երկինքէն դիտել երկիրը ՔԷԷ-
ւառ...
ւառ...

Տեսա՛ Քարերուն Փակած Մարմիններն Անտուն
Բանուրներուն...

Լոյսով պննւած
 Արիւնխում պառան աշդ
 Ատամնաքափ...
 Ու թէեւ իմ հոգիս վե՛ր թռաւ
 Լոյսերու հեղեղին մէջէն հովի պէս անցաւ
 Ինքն իր շուրջ դարձաւ
 Ու վեր խոյացաւ...
 Սակայն մագնիտը երկրին գայն վար քաշեց...
 Ու երկինքի լոյսին
 Երես դարձուցած...
 Ես վար իջա
 Մարդերուն մէջ
 Ինձ մտերիմ...
 Ու նորէն կանգնեցա արդար ու հաստատուն հողին
 վրա :
 Ու երբ կ'անցնէի
 Ենթուղիներէն,
 Գետնի յատակէն,
 Տեսա քարերուն փակած մարմիններն անտուն բան-
 ւորներուն
 Զւառ ու անփուն...
 Հոգիիս գայրոյթը բռունցքիս մէջ ուրացած՝
 Անոնց սովահար բիրտերուն մէջ տեսա կարօտը կար-
 միր օրերուն,
 Սովետ օրերուն...
 Անցնելու ատեն գուրով մերժեցի համբոյրը ծախ-
 ւած դեռատի աղջկան...
 Ու երբ հեռուէն դիտեցի հասակն երկնահոս Էմփայր
 Սթեյքի,
 Մեր յոյզերուն չափ բարձր...
 Մեր վրէժներուն չափ ահեղ ու երկնախոր...
 Տեսա մեր յոյսերուն խոյանքն ահեղավազ
 Ու մեր լոյսերուն փոքորիկը Նիւ Եորքի հորիզոն-
 ներուն վրան արնաշող...
 Մեր նոր, կարմրավառ լոյսերուն
 Հեղեղն հրաշալի
 Երկրին ու երկինքին մէջ...

 Երբ պայթին փոքորիկները մեր սրտերուն...

ԿԸ ՍԻՐԵՄ ՔԵԶ, ԱՄԵՐԻԿԱ

Ամերիկա՛
 Ես կը սիրեմ քեզ իմ սրտիս բոլոր կրակներովը
 խանդակաք
 Իբրեւ թէ դուն իմ սիրուհիս եղած ըլլայիր
 Հրաշալի ու գեղեցիկ
 Առողջ ու կենսուրախ :
 Ամերիկա՛
 Ի՛նչ փարթամ ու ոսկեղէն կը հնչէ քու անունդ
 հրավառ
 Ամերիկա՛
 Ես վաղուս ձայնն է որ կը լսեմ քու հնչիւններուդ
 մէջէն
 Իմ հոգիս խենթեցնող այն ձայնը որ ահա դուրս
 կը խուժէ, կը խոյանա այս ապօրէն ֆերթիլ-
 ծին մէջէն :
 Շատեր պիտի չհասկնան թէ ինչու իմ սիրտս այս-
 պէս կը պրկուի ու ռումբի մը պէս պայթիլ
 կ'ուզէ ամեն անգամ որ քու մասիդ կը խօսիմ,
 Իմ սիրտս կ'անի,
 Կը լայննա,
 Կը տիեզերականանա
 Ամեն անգամ որ քու վրադ կը մտածեմ,
 Քեզ կ'զգամ
 Ու քու խորհուրդդ,
 Քու կարելիութիւններդ,
 Քու մեծութիւնդ,
 Քու սփանչելի ու հրավառ յաղթանակներուդ սեր-
 մերը կը պտտցնեմ մէջս
 Ինչպէս երկինքին մէջ նետուած աստղերն լուսա-
 բոբբ...
 Ո՛հ, թերեւս քիչեր,
 Քիչե՛ր միայն պիտի հասկնան իմ գաղտնիքս...
 Թէ ես կը սիրեմ քեզ
 Ամերիկա՛
 Իմ աղջիկս լուսաբոգրող
 Իմ սիրո՛ւն, սիրո՛ւն աղջիկս անմահ...

Անոնք չեն գիտեր թէ ինչպէս դուն իմ սիրտս կար-
թեցիր քու հիանալի գեղեցկութեանդ շառաչ-
ներովն անանուն

Ու ինչպէս քու սիրոյդ աղամանդեղէն շղթաներովը
գիս կապեցիր քեզի

Ու ինձի երգեր երգել կուտաս

Երգեր հուժկու,

Սիրատոչոր,

Դառնօրէն աղւոր,

Անսովոր

Ու ահաւոր երգեր,

Որոնք խորք կը հնչեն բոլոր խաւ ականջներուն,

Եւ անսէր սրտերուն:

Բայց ես կը սիրեմ քեզ

Ամերիկա՛

Կը սիրեմ քեզ արեւավառ ու հրեղէն սէրովը խա-
ւարաքափանց ծիրկաքիներու,

Կը սիրեմ քեզ կատաղութեամբ,

Մոլեգին,

Կիրճով

Եւ

Անհամբերութեամբ:

Կը սիրեմ քու պացիկ հասակդ հրանման

Ու արեւածեփ իրանդ հեշտափրփուր,

Կը սիրեմ քու աչքերուդ խորութիւնը տառապակոծ

Եւ կուրծփիդ հեւերն իմաստուն ու անողոք:

Կը սիրեմ քու պերնագեղ գլուխդ, որ կապոյտնե-
րուն մէջն ես խրեր

Ու քու մէջփիդ նրբագեղ նկունութիւնը ոսկի պա-
րեգոտիներով զսպած:

Կը սիրեմ քու սրունգներիդ մարգարտէ, որոնք հա-
ղաղականի եւ Ատլանտեանի կապոյտ աւա-
զաններուն մէջ կը խաղան:

Կը սիրեմ քու ուսերդ ոսկերեռն

Ու քու կռակդ խարազանած.

Կը սիրեմ քու կոնքերդ բեղմնաւոր

Ու քու թեւերուդ պինդապինդ պրկումները երբ կը
գրկւինք իրարու հետ...

Ուրեմն դուն ալ ինձի կը սիրես

Աւելի կատաղի...

Թերեւս նոյնքան անողորմ եւ հաւատաշունչ սէրով,
որ տես իմ սրտիս մէջ կը փոթորկի,

Կը բռնկի,

Կը գոռա,

Կը դղրդա...

Ամերիկա՛

Կ'զգամ,

Կ'զգամ թէ՛ դուն ալ ինձի պէս կը տառապիս,

Կը վառիս...

Վաղւա երջանկութեան բոցեղէն տենչերով:

Ապրէ՛ իմ աղջիկս անսգիւտ

Ամերիկա՛

Ու գիտցիր որ

Ես ալ կ'զգամ ցարը որ երակներուդ մէջ կը ծաւալի

Ու քու կողերդ մխացող կակիծը

Որ քու մայրութեանդ երկունքէն ծնաւ...:

Ամերիկա՛,

Իմ սիրածս,

Իմ կինս,

Մի մտնար որ ինձի հրանակատ ու բոցածին գա-
ւակ մը պիտի տաս վաղը —

ԿՈՄՈՒՆԻՉՄԸ:

Պ Ր Ո Տ Վ Ե Յ

Լոյսեր՝ լոյսեր՝
Գոյներու հազարերանգ պարտեզի մը մէջէն շատըը-
ւանող...
Լոյսեր՝ անձրեւայորդ,
Լոյսեր՝ արեւաքամ,
Ելեկտրական հրդեհ, որ վառեր է սիրտը Մեծ Քա-
ղաքին,
Ու կ'արիւնի ան,
Քաղաքին սիրտը մեծ
Ու
Հողմածեծ...
Արիւնը կը վազէ
Անծայր պողոտային երկայնքն ի վեր
Ու
Յորձանապտոյտ ետ կը դառնա...
Լուսաշող արիւնը քաղաքի քանակոծւած սրտին
Կը փրփրի ու ամպերուն կը զարնի...:
Լոյսերու արնակալած ի՛նչ փոթորիկ,
Հեղեղներ՝ կարմիր ու կապոյտ,
Վարդագո՛յն,
Մանիշակագո՛յն,
Երկնորակ լոյսերու, լոյսերու...
Այսպէս է Պրոտվեյը,
Որ օձագալար իր մարմինն է նետեր
Լուսանապուկ ու լուսափրփուր
Ու քաղաքին խաւարակոծ սիրտն այրեր...:
Այսպէս է Պրոտվեյը մրրկավառ,
Պրոտվեյը բոցագեղ,
Վայրի
Ու
Արեւաշող,
Պրոտվեյը լուսագէտ...
Բայց, բարեկա՛մ,
Լոյսի ամեն ծաղիկ, որ կը իրացի այս պարտեզին
մէջ,
Ամեն աստղ, որ կը վառի բողբոջէջ,
Ամեն ճառագայթ, որ կ'երկարի Պրոտվեյէն,

Բոլոր այս բոցաւեր գեղեցկութիւններն
Ու լոյսերու շառայլները,
Սերունդներու սրտէն քամած արեան ովկիաններ
են,
Տառապանքի երկինքներ,
Արցունքներու հեղեղատներ,
Որոնք իրենց սաստկութենէն,
Իրենց անաւորութենէն
Ու պեկոծութենէն
Այսպէս օր մը բռնկեցան,
Ու կը բոցավառին Պրոտվեյի սրտին վրա...
Լոյսերն այս արնակամիր
Արիւնն են իմ սրտիս,
Արիւնն են միլիոնաւոր սրտերու դառնացած
Ու քանակոծւած...
Անոր համար երբ կ'ացնիմ այս դառնահամ լոյսերու
մէջէն,
Բիբերուս մէջ կը կարդաք
ԾԱՌԱԽՆԵՐԸ ԽԱԻԱՐԻՆ,
Դէմքս կը մատնէ խոռվքն իմ վրիժախօս հոգիիս,
Ու այնքան յայտնի եւ շօշափելի կերպով կ'զգաք
քէ՛
Վայրի փափաքը կ'ունենամ բոլոր այս լոյսերը մա-
րելու,
Լոյսերն այս արնավառ
Եւ սրտաքամ,
Լոյսերն այս մեղաւոր ու անհամ,
Եւ անոնց տեղը նոր աստղեր,
Նոր արեւներ շարելու Նիւ Եորքի երկնակամարին
վրա...:
Բարեկամ,
Օր մը ես ու դուն
Նորէն կ'անցնինք այս Պրոտվեյին վրայէն,
Ուր ԿՈՄՈՒՆԻՉՄԻ ջինջ ու արեւաքեր լոյսերը
պիտի վառին,
Լոյսերը պայծառ օրերուն,
Երջանիկ կեանքին...:

Գ Ա Ր Ն Ա Ն

Իմ սիրտս գարունն է վարդակարմիր
Գարունը բոցեղ ու լուսածիր...
Երկինքի շաղերը հոգւոյս մէջ կ'իյնան
Աստղերու լոյսին նման՝
Պայծառ սերմերու անձրեւով բեղուն:
Սիրտս խնդուն է
Սիրով հեշտավառ
Ու կեանքով գեղուն
Երգով կը դողա.
Արեւին պէս ջերմ
Սիրտս ոսկեսերմ
Ծիլեր կ'արձակէ
Յոյգով հրեղէն
Ու երգեր կ'երգեմ
Լուսառատ կեանքի
Վառման օրերու,
Օրերու յուռթի...
Իմ սրտիս մէջ
Լուսառէջ
Կեանքը բերրի
Կը բռնկի...

* * *

Երգերուս մէջ այս անբոյր,
Գարուն, նետէ՛ հրապոյր,
Սէր տուր աննենգ, եւ կի՛րք եւ յո՛յգ վայրի
Որ մարդոց սիրտն ալ իմ Գարունովս այրի...:

Կ Ա Ր Օ Տ

Դասակարգային մարտերու մէջ բռնած
Ու մրրկահար իմ հոգիս երբեմն
Կը դողա,
Կը սարսուռ
Կարօտին հուրովը վարդակարմիր
Իմ սիրածիս անուշահամ...:
Ու կ'դձամ գայն
Քաղցրակէզ կսկիծովը սիրաքնար հոգիիս...
Կ'երագեմ թէ քովս է ան...
Իր սէրովն անսահման
Իմ սիրտս նոր մրրիկներու
Մէջ կը նետէ
Կեանքի եւ մահուան ստեղծագործութիւններովը
բեղուն...
Կ'ուզեմ հայիլ իր կաթնաթոյր մատներուն,
Ու գգւել իր մագերուն ալիքներն երաժշտական,
Կ'ուզեմ ապրիլ իր հմայքներուն առատութիւնը
կաթնավազ,
Ի՞նչ երագ...
Կարօտին հուրը կը կարմրի
Հոգւոյս մէջ,
Կ'զգամ,
Կ'զգամ թէ
Իմ սիրածս քովս չէ,
Սէրն իր անհուն սիրտս կը խաչէ
Ու
Այսպէս,
Մինչ ես կը սիրեմ գայն —
Այդ աղջիկը երկնահամ,
Ձեմ գիտեր թէ ան ի՞նչ կը խորհի,
Կամ սիրտն իր փրփրուն ո՞ր կը դեգերի...
Այդ խորհուրդն անուշ ու անաւոր
Կը յուզէ գիս կարօտին կսկիծովն անմար,
Դառն,
Արեւավառ
Ու սիրտ մրրիկը
Հոգիս կը նետէ հեռու, հեռու՝
Նո՛ր, յաղթական մարտերու...:

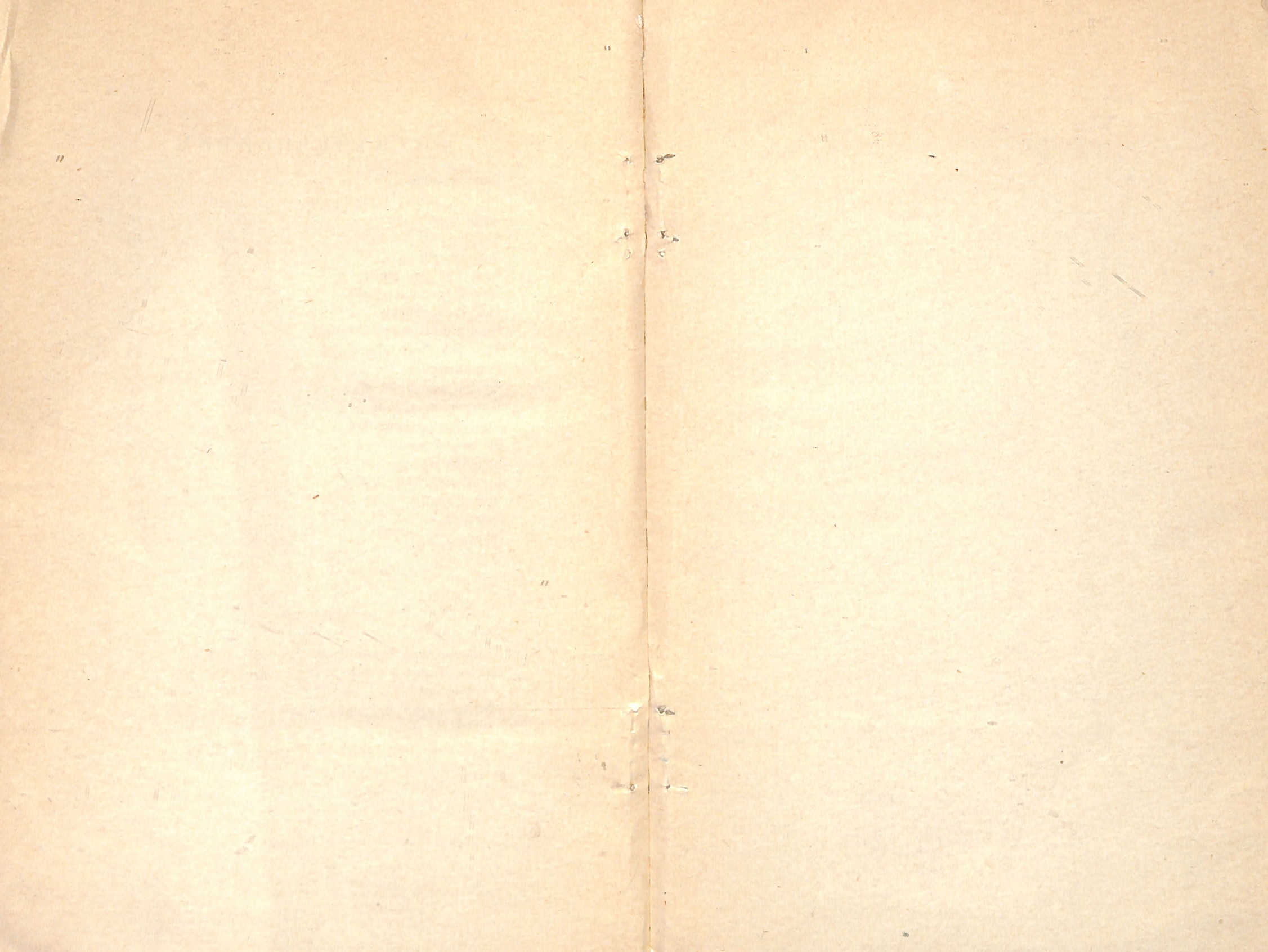

Բ Ո Վ Ա Ն Դ Ա Կ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Յառաջաբան	7
Ես Բուշեվիկ, Կոմունիստ...	13
Կոմունիզմը Կուգա	16
Լենին	18
Կոմունարները	22
Երբ Լենինը Չկար	24
Երգ Ըմբոստութեան	27
Լենինեան Գիշեր	31
Կ'ազատենք Գեգ, Թելման	34
Եթէ Թելմանը Սպանեն	36
Բարիգաղներ	37
Կը Պաշտպանենք Գեգ	41
Մայրաբաղաճները	43
Երբ Պատերազմը Գա	46
Կը Կուիմ Ես Ալ	48
Էմփայր Սթեյթ	50
Կը Սիրեմ Գեգ, Ամերիկա	53
Պրոտվեյ	56
Գարնան	58
Կարօտ	59

ՆԿԱՐՆԵՐ

Բարիգաղները Կը Կանգնին Նորէն... Բորբ...	39
Ու Ես Կ'երգեմ Յաւի Եւ Ըմբոստութեան իմ Երգերս	29
Լենինի Լոյսը Աշխարհը Վառեց... Արեւներ Նեռեց...	19
Տեսա՞ Բարերուն Փակած Մարմիններն Ան- բուն Բանորներուն...	51

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0313905

ՀԵՂԻՆԱԿԻՆ ԳՈՐԾԵՐԸ

- «ԱՅՍՊԷՍ Է ԱՄԵՐԻԿԱՆ» .25
 (Հրատարակւած 1934, Ֆիլատելֆիա)
- «ԱՐՁԱԿ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆՆԵՐ» .50
 (Հրատարակուիքին Պետերատի, 1935,
 Երեւան, Խ. Հայաստան)
- «ԼԵՆԻՆԵԱՆ ԵՐԳԵՐ» .25
 (Հրատարակուիքին Բանհրատի, 1935,
 Նիւ Եորք, Ն. Ն.)